גליון מס': 532 | תולדות
ד כסלו תשפ"ז (14/11/26)

שיעורו של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז זצוק"ל

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בית נאמן

שבוע פרשת תולדות התש"ע

נושאי השיעור:

הלכות נט"י שחרית (על דברי הבא"ח ש"א תולדות ב'-ו')

חידושים מתוקים וביאורים בפרשת השבוע פרשת תולדות

א. איך מועילה הנטילה עד קשרי האצבעות בכיפור ות"ב? ב. שפשוף אחר הנטילה. ג. הגבהת הידים והברכה. ד. סוד "וכל אחוריהם ביתה". ה. מברכים ענט"י לפני הניגוב. ו. לא יגע במלבושיו ולא ילך ארבע אמות קודם הנטילה. ז. כלי הנטילה על יד המִטה. ח. בשעת הדחק אם קר לו יכול ללבוש בגדיו. ט. הספרים הם החברים. י. מתי להיות "איש תם" ומתי לא? יא. מאיפה למד הרמב"ם שנצטווה יצחק על המעשר? יב. "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה". יג. ברכה אחרונה על פריגוט, לֶבֶן וכיוצא בזה. יד. מכירת הבכורה. טו. למה מדגיש הפסוק שוב "ויבז עשיו את הבכורה"? טז. הרעב בימי יצחק אע"ה. יז. שני דברים שרמוזים ב"עקב אשר שמע אברהם בקולי". יח. "כי ירא לאמר אשתי [כי אמר] פן יהרגוני" ועוד דוגמאות מפסוקים לתוספת זו. יט. יחוד עם אחות.

נושאי ההערות: **א. הגבהת ידים שלא בזמן ברכה ותפלה. ב. "אצילי הזרוע" - תיבת אציל יש לה כמה פירושים. ג. "גרביים", "אנפילאות", "פוזמקיים". ד. לא טוב שאדם יישן עם גרביים. ה. משפחת "פלדמן". ו. ביאור "הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד ובריוח וברחמים". ז. הכוונה באכילת 'בשר'.**

איך מועילה הנטילה עד קשרי האצבעות בכיפור ות"ב?

א. [1]בן איש חי [שנה ראשונה] פרשת תולדות סעיף ב' **"צריך ליטול נטילת ידים שחרית כל האצבעות והכף עד פרק הזרוע"**, לא רק את האצבעות, **ומדוע מועיל בכיפור ובתשעה באב עד קשרי האצבעות בלבד? כתב רבי יעקב צמח טעם לזה, שבכיפור הסטרא אחרא אינו שולט כל כך,** לכן די עד האצבעות בלבד. **ובתשעה באב הפוך, כל היום כולו שלה,** כל היום זה יום של החורבן, לכן היא לא מקפדת, אפילו שנוטלים חצי נטילה היא הולכת. (כמדומני שהטעם הזה מקורו בספר מגיד מישרים).

שפשוף אחר הנטילה

ב. [הלכה ג'] **אחר הנטילה שלש פעמים לסירוגין כאמור, תעשה שפשוף לשפשף הידים זו בזו.** הרבה שוכחים את זה, אחרי שנוטלים אותם בבקר צריך לשפשף את הידים אחת בשניה, **ולפי הרש"ש שלש פעמים בכל יד, ויש לו כוונות בכל אחד, ואפילו שבדברי רבנו האר"י משמע פעם אחת, כדאי להיזהר שלש פעמים. ונראה לי שבעת השפשוף יהיו האצבעות זקופות כלפי מעלה.** כל העולם משפשף כשהידים שוכבות, והרב אומר שזה לא טוב, אלא הם צריכות להיות זקופות, הוא לא אומר טעם, אבל מסתמא על פי הסוד ככה זה.

צריך עיון

ג. [הלכה ד'] **אחרי השפשוף לא תניח אצבעותיך כפופים למטה אלא מיד תזקוף ידיך ואצבעותיך למעלה.** לכאורה אחרי שאמר למעלה שבשעת השפשוף יהיו זקופים, מאי קא משמע לן? מה זה "לא תניח אצבעותיך כפופים", היה צריך לומר "תשאיר אותם זקופים". מה זה "תכף ומיד תזקוף ידיך" הרי כבר היו זקופים. [**הערה מהקהל:** בן איש חי כתב למעלה על שעת הברכה. **ואמר לו מרן זצ"ל:**] לא, על השפשוף, הוא כתב בסוף סעיף ג' "ונראה לי **שבעת השפשוף יזהר שיהיו האצבעות זקופים לצד מעלה ולא יהיו כפופים**". אם כן בשעת השפשוף הם זקופים, ואחר השפשוף בסעיף ד' הוא כותב "לא תניח אצבעותיך כפופים מטה, אלא תכף ומיד תזקוף ידיך ואצבעותיך למעלה", משמע שהם לא היו זקופים אלא היו כפופים. אולי מהמלים "ונראה לי" בסעיף ג' הוסיף אותם אחר כך, הפשט הפשוט שמשפשפים שהם לא זקופות, ככה ראיתי כל הזמן, אבל אחר השפשוף תזקוף אותם. [ואחרי שכתב הבא"ח הלכה ד', חזר והוסיף בהלכה ג' שגם לשפשף צריך כלפי מעלה]. צריך לעיין בדבר הזה.

1. שיעור זה נמסר ע"י **מרן רבנו הגדול זצ"ל** בשבוע פרשת תולדות התש"ע בבית מדרשו בין מנחה לערבית. **המערכת.**

הגבהת הידים

ד. ותגביהם עד הראש, ותברך "על נטילת ידים". אנחנו בדרך כלל לא מברכים מיד אחר הנטילה, כי הולכים [אחריה] לבית הכסא, אבל בשעה שנוטלים ידיהם אחרי בית הכסא, **אבא היה נוהג בשעת ברכת "על נטילת ידים" - הוא היה יושב על השלחן וקורא ברכות השחר - להרים את ידיו למעלה, כדי לקיים מה שאמר הבן איש חי.** האמת אפילו נאמר שאדם הולך לבית הכסא לפני כן, אבל אי אפשר מיד לברך באותו רגע, צריך להתלבש, ופה אומר הרב מיד תברך על נטילת ידים. **אנחנו סומכים נטילת ידים לכל ברכות השחר, אבל לפחות בשעת ברכת נטילת ידים להרים את הידים למעלה. ותברך על נטילת ידים תכף ומיד כאשר תרים ותזקוף ידיך, שלא תהיה הגבהת ידיך לבטלה, כנזכר בזוהר** (פרשת נשא דף קמ"ה ע"א) **שאסור להגביה ידיו בריקנייא.** והגאון בעל משמרות כהונה כתב (מגילה דף כ"ז ע"ב) שזה נרמז בגמרא במגילה (שם) שכתוב **"ולא נשאתי כפי בלא ברכה"** - מעולם לא הרמתי כפי למעלה בלי ברכה[2]. **ולכן מברכים "על נטילת ידים" שהוא לשון התנשאות, כמו "וינטלם וינשאם"** (ישעיה ס"ג, ט'). אולי הטעם של הזוהר שכל פעם שכתוב הרמת ידים זה בתפלה, כמו: "הרימותי ידי **אל ה'** אל עליון" (בראשית י"ד, כ"ב), לכן אם אדם סתם מרים ידיו זה לא טוב, כי יש בזה גאוה, **ואין מברכין "על רחיצת ידים",** אלא "על נטילת" והכוונה להרים את הידים למעלה.

סוד "וכל אחוריהם ביתה"

ה. ותיזהר כשתגביה שתי ידיך כנגד הראש, תכניס קשרי הזרועות שהם אצילי הזרועות הנקראים בלע"ז "קובד"ו", ובלשון ערבי "עִיכַּס" לפנים מן הגוף, בסוד "וכל אחוריהם ביתה"[3] (מלכים-א' ז', כ"ה). פעם לפני עשר שנים הייתי באמריקה, והיה שם רב אחד, והוא אמר: כשהיינו ילדים בפורת יוסף

2. **האדמו"ר מליובאויטש** לא היה מקפיד בזה, כמה פעמים מראים תמונה שלו שהוא מחזק את החסידים, והוא מרים את ידו למעלה, "אה, אה, תשירו". "שירו לו זמרו לו" (תהלים ק"ה ב'). ואילו אדמורי"ם אחרים מקפידים. פעם היה מישהו שהיה כנראה משותק, ובא הרופא לבדוק אותו. אמר לו: תרים ידיך כלפי מעלה, הרים עד פניו, אמר לו הרופא: תרים עוד. אמר לו: אינני יכול. אמר לו: מה הבעיה? אמר לו: אסור! לא ידע הרופא את האיסור הזה, הוא לא למד בן איש חי...

3. **למה הרב נותן סימן בתוך סימן בתוך סימן** - אצילי הזרועות, הנקראים בלע"ז "קובדו", ובלשון ערבי "עִיכַּס"? בגלל **שהמלה "אציל" יש לה כמה פירושים.** תוספות הסתפקו בחולין (דף ק"ו ע"ב ד"ה אמר רב) האם האציל זה המרפק, או שהאציל זה בית השחי, היום יש מלה פשוטה וידועה - 'מרפק'. שהמרפקיים יהיו כלפי פנים.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם: 16:06	17:18	17:58
ת"א: 16:22	17:20	17:55
חיפה: 16:10	17:18	17:52
ב"ש: 16:24	17:21	17:56

לחסויות, להפצה, להנצחות ולקבלת העלון לפנות לפקס 077-3179532 >>> מייל: bait.neheman@gmail.com
טלפון: 08-6727523 | 052-7130554 עורך: הרה"ג רבי משה חדאד שליט"א. עורך ראשי: הרה"ג רבי אלעד עידאן שליט"א
קרדיט לתמונה: עזרא טרבלסי עיצוב גרפי: 050-2738858

בזכותך! עוד אנשים יזכו ללמוד ב'בית נאמן'
לתרומות והנצחות 08-6727523 או 052-7130554

(אולי אמר תלמידים, לא זוכר איך אמר), היינו צוחקים על זה, אי אפשר לחבר אותם. בבית אמרתי לתינוקות [- לילדים], והם יכולים לחבר אותם. אבל גם אם אדם לא יכול לחבר, לפחות שיהיו כלפי פנים, זה מה שאמר, לא אמר לחבר אותם ממש, אלא תכניס אותם לפנים מן הגוף זה מספיק. למה לצחוק? "לשמחה מה זה עושה" (קהלת ב', ב')?... **גם צריך לפשוט שתי כפות הידים בעת הברכה, כמי שרוצה לקבל בהם איזה דבר, לרמוז על קבלת הטהרה בהם**[4]. המלה נטילה היא לשון הגבהה כמו "וינטלם וינשאם", אבל אחרי שאדם יברך יפשוט את ידיו כמו שכתב הרב "צריך לפשוט שתי כפות הידים בעת הברכה כמי שרוצה לקבל בהם איזה דבר". אנחנו תמיד הרמנו את הידים כלפי מעלה בשעת הברכה, והרב אומר בשעה שאתה מברך תרים את הידים למעלה כאילו אתה מקבל שפע. ומה השפע שאתה מקבל? זה לא שפע של נטילה של אכילה שאתה אומר שפע של עושר והרבה אוכל וכדומה[5], אלא שפע של טהרה שהידים יהיו טהורות.

מברכים ענט"י לפני הניגוב

ו. [הלכה ה'] **לפי דעת רבנו האר"י, אחר הנטילה כהלכתה שלש פעמים לסירוגים נעקרת רוח רעה לגמרי, לכן צריך לברך תכף קודם הניגוב, שלא כדעת אחרונים שאמרו שאינה נעקרת אלא אחר הניגוב.** האחרונים מובאים בברכי יוסף (במחב"ר סי' ד' סק"א), אומרים שכל זמן שלא ניגב, עדיין רוח רעה על הידים, לכן צריך קודם כל לנגב ואחר כך לברך, אבל אומר הרב שדעת האר"י וסדור הרש"ש לברך קודם ניגוב, אז **אם אחד למשל כבר עשה צרכיו קודם הנטילה, ואחר כך נטל את ידיו ועדיין לא ניגב אותם, לא ינגב אותם שמה באמבטיה, ספק אם יכולים לברך שם, אלא ילך למקום אחר ויקח אתו את המגבת, ויעשה כמו שאמר הרב, ירים את ידיו ויברך ואחר כך ינגב.** ו"אשר יצר" לא חייבים להסמיך לברכת הנטילה. [**שאלה מהקהל:** אפשר לשטוף את הפנים בנטילת ידים? **ואמר לו מרן זצ"ל**]: אפשר. למה? כיון שאמרנו שאחרי הנטילה נעקרה רוח רעה, אפשר לשטוף את הפנים ואת העינים וכו'. [וכאן **שאל השואל**: למה יש עניין לנגב אחר נטילת ידים של הבוקר אם הטומאה כבר יוצאת לפני כן? **והשיב מרן רבנו זצ"ל**]: באוכל כתוב שצריך לנגב שלא יהיה כאילו אוכל לחם טמא, כתוב (סוטה דף ד' ע"ב) שמי שאוכל ולא מנגב הרי הוא כאילו אוכל לחם טמא, שנאמר: "ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים" (יחזקאל ד' י"ג). ויש פירוש בשם רב האי גאון **לחמם** נוטריקון **לח מים** - טמא, עדיין הידים לחות. אבל כאן לא שייך הטעם הזה, רק מפני הכבוד, אתה ממשיך לברך [ברכות] עם ידיך רטובות?! ואיך יברך? יקח את הסדור וירטיב אותו?!... לכן אתה מנגב שידיך יהיו נקיות יותר.

לא יגע במלבושיו ולא ילך ד"א קודם הנטילה

ז. [הלכה ו'] **כתב רבנו ז"ל בעולת תמיד, כשאדם מתעורר משנתו, תכף צריך ליטול ידיו קודם שיגע במלבושיו כלל. וגם אסור לילך ארבע אמות בלא נטילה זו של שחרית, כמו שאמרו בזוהר** (עיין בברכ"י סי' א' סק"א) **על פסוק "לאשר הביא אלוה בידו"** (איוב י"ב, ו'). שמה כתוב "ישליו אהלים לשודדים ובטוחות למרגיזי א-ל לאשר הביא אלוה בידו". והגמרא בסוכה (דף נ"ב ע"ב) אומרת שיש ארבעה דברים שהקב"ה כביכול מתחרט עליהם שבראם, כשדים ויצר הרע וישמעאל וגלות. **כשדים** כבר הלכו מזמן לעזאזל, **ויצר הרע** לעתיד לבוא ישחט אותו בכבודו ובעצמו, ועל **הגלות** הקב"ה אומר חבל שהגליתי את ישראל, וגם **הישמעאלים**, כאשר ישמעאלים יכלו גם הגלות תכלה... שניהם ביחד. ומאיפה לומדים שמתחרט על הישמעאלים? כי הפסוק אומר לך "ישליו אהלים לשודדים", אהלים של השודדים הם שלוים שמה, מי הם השודדים? זה הערבים... פעם שודדים מכוניות, פעם שודדים כוורות דבש, ופעם שודדים אנשים... "ובטוחות למרגיזי א-ל לאשר הביא אלו-ה בידו" - הקב"ה אומר חבל שהבאתי אותם, ככה פירוש הגמרא. על פי פירוש הגמרא "אלו-ה" זה קודש, ועל פי הזוהר 'אלוה' כאן זה חול, "לאשר הביא אלוה בידו" - כלומר מי שאינו נוטל את ידיו, מביא את אלהים אחרים בידו, מביא סטרא אחרא בידו. [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"ב חאו"ח סי' א']. לכן אסור ללכת ארבע אמות בלא נטילה, אלא יטול מיד.

כלי הנטילה על יד המִטה

ח. **לכן יזהר כל אדם להכין הכלים סמוך למטתו, באופן שלא יצטרך ללכת ארבע אמות.** לא כולם יכולים להיזהר בזה. למה? כי לפעמים מחוסר זהירות ישפך מים על הרצפה, ויהיה "שישו ושמחו"... פעם הרצפה היתה עפר וחול, אז מה יכול להיות? אדרבא, אתה שוטף את הבית... אבל היום אתה יכול לשפוך את המים על הרצפה, ואחר כך עקרת הבית תתחיל לצעוק, "אם הבנים שמחה" (תהלים קי"ג, ט')... מה המים האלה ששפכת? אז כולנו סומכים על דברי החיד"א (בברכ"י שם) שהולכים לאט לאט [פחות פחות מארבע אמות. עיין בשו"ת בית נאמן הנ"ל]. האשכנזים רובם מקפידים שיהיה כלי של הנטילה על יד המטה, ומה יעשו אם בן אדם רוצה לברך אחר כך [ליד מי הנטילה]? צריך לשפוך את המים האלה [כי יש בהם רוח רעה], ולפעמים לא יכול לקום לשפוך, אז יש עצה של בן איש חי כאן (בהלכה ח', ועיין בהערות מרן זצ"ל לבא"ח כאן) לשפוך עליהם רביעית מים טהורים. אם שפכת עליהם רביעית מים, טיהרת את כולם[6].

בשעת הדחק אם קר לו יכול ללבוש בגדיו

ט. **ויש בני אדם שבשעת הקור לובשים אנפילאות ברגליהם[7], לפני שיעמוד לעשות נטילה**[8]**, ולא יפה הם עושים, וצריך להזהירם על זה.** אבל הרב בעצמו בספר עוד יוסף חי (פרשת תולדות אות י') **חזר בו ואמר שמותר ללבוש בגדיו, אם אדם קר לו ולא יכול לקום לנטילת ידים עד שילבש משהו, מותר לו ללבוש.** והוכיח את זה, אמר אין רוח רעה שורה על כלים ועל בגדים, כי אם אתה אומר שהיא שורה, איך אתה יכול ליטול ידיך מהכלי? הרי ברגע שנגעת בכלי, הוא כבר נעשה עם רוח רעה, איך אתה נוטל ידיך ברוח רעה? אז ככה דעתו, לכאורה יש סתירה. אז בא **רבי יצחק נסים** בספר יין הטוב (סי' י"א) ואמר שאין לסמוך על מה שכתוב בעוד יוסף חי. למה? כי את ספר בן איש חי הרב בעצמו הדפיס, ואילו את עוד יוסף חי הדפיס תלמידו רבי בן ציון מרדכי חזן, אולי הוסיף אולי גרע. הרב עובדיה (שיחיה) "צועק עליו" ב[שו"ת יביע אומר] חלק חמישי (חאו"ח סי' א'), אומר לא יתכן כדבר הזה, אמר היינו לומדים בפורת יוסף, והמשגיח היה רבי בן ציון מרדכי חזן, כשהיה מספר לנו על רבי יוסף חיים היה כולו רועד. "ארכובותיו דא לדא נקשן" (ע"פ דניאל ה', ו'). הוא ישנה משהו?! זה הסגנון של עוד יוסף חי, רואים שזה סגנון של הבן איש חי, לא מישהו אחר. **יש חכמים שאי אפשר לזייף את הלשון שלהם, אתה מרגיש שזה סגנון של הרמב"ם, אם ישנו מעט זה לא הרמב"ם. זה סגנון של רש"י, אם ישנו מעט זה לא רש"י, אז ככה אותו דבר.** רבי יוסף חיים בעצמו מתכון לחזור בו ממה שכתב פה, לכן פוסק הרב **שבשעת הדחק אם אדם קר לו מותר לו ללבוש משהו לפני נטילת ידים.** ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

---

4. אבא ע"ה היה נוהג כל פעם בנטילת ידים של האכילה לפרוש את כפיו והיה ממלמל כמה מלים, מעולם לא רצה להגיד מה הוא אומר. פעם אחת הבנתי - וזה לא בטוח - שהוא היה אומר אז "מלא ידינו מברכותיך מעושר מתנות ידיך". אם מותר להגיד את זה בין נטילה להמוציא אני לא יודע. אנחנו לא עושים את זה, אבל הוא היה עושה ככה, תמיד היה עושה ככה ולא היה רוצה להגיד. היה אומר "זה סוד", "זה סוד". רק פעם אחת אמר שהוא אומר "ומלא ידינו". אולי היו לו כוונות בזה.

5. "**מלא** ידינו **מברכותיך**" ראשי תיבות **מים**, "**מ**עושר **מ**תנות ידיך" ראשי תיבות **מים**. רב חסדא היה עשיר גדול, הגמרא במועד קטן (דף כ"ח ע"א) אומרת שהיה בביתו אוכל בשפע. **אז הוא גילה את הסוד** [של העשירות שלו]. אמר שהוא נוטל ידים של האוכל בשפע, "אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני טיבותא" [-אני נוטל מלא חפניי מים, ונותנים לי מלא חפניי טובה] (שבת דף ס"ב ע"ב). הוא נותן מלא חופניו מים, לכן שאדם לא יתקמצן. אבל אמר **רבי ישראל סלנטר** ע"ה שבזמנו היו נוטלים בשפע, אבל מי היתה מביאה את המים? משרתת אחת עניה יתומה מסכנה, אמר: **אתה לא תטול בשפע על חשבון הכתפיים שלה**, אלא תיטול בדיוק, לא יתכן להכביד עליה בגלל שאתה צדיק וגביר ונדיב. אתה גביר והיא תישאר עניה?! לא ככה... אלא אם כן תוסיף לה עוד במשכורת, או שאדם יש לו ברז בבית, אז אין בעיה שיטול בהרבה מים.

6. באמריקה יש בתי מלון שעשויים בשביל צדיקים שבאים, היה מתארח שמה **רבי מרדכי אליהו** (שיהיה בריא), כל הרבנים מתארחים שמה, ובכל חדר יש מתחת לכיור קערה עם נטלה, ואת הקערה הזאת, אם אתה רוצה לשים קערה ליד המטה שלך תמלא אותה ותשים אותה, אולי תכסה אחר כך את המים, ובבקר אדם נוטל ואחר כך הולך ושופך אותם.

7. לגרביים פעם קראו "אנפילאות", "פוזמקיים", כל השמות החליפו, עד שבסוף החליטו לכתוב "גרביים". הראשונים כתבו "אנפילאות", לפני כששים שבעים שנה כתבו "פוזמקיים", זה לשון ארמית, טיהרו את המלה, הכניסו אותה למקוה ואמרו 'פוזמקיים'... אחר כך אמרו 'גרביים' זו מלה יותר קצרה, אבל כולם אותו דבר.

8. כי **לא טוב שאדם יישן עם הגרביים, צריך לאוורר את הרגליים, העור צריך להתאוורר.** אם אתה לובש עליו דברים ואתה ישן ככה, זה לא בריא. אמרו שפעם לפני ארבע מאות שנה הביאו מתנה לאפיפיור שהתמנה מחדש, ילד בן שבע שנים שצבעו אותו בצבע זהב, אמרו לו: "הנה ילד כולו זהב". אחרי כמה שעות מת אותו ילד... אמרו למה מת? כי הזהב הזה לא נתן לנקבוביות של העור לנשום, העור לא נשם - מת ונגמר. לכן אדם בלילה צריך להוריד את הגרביים, אבל בגלל הקרירות לובשים אותם לפני נטילת ידים.

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת **שולמית** ברכה טובה תחי' בת הרבנית **אסתר** (חיה) **לויזה** ע"ה.

לע"נ אבי הישיבה הרה"צ **רבי בנימין הכהן בן מבירכה** זצ"ל.

העלון מוקדש לע"נ: הרב אשר בר עקשא, הדשה מסעודה בת שרה, החייל
מיר חמד בן צמח ה"ב מרדכי בן דיאמנטה מסעודה, ע"ה תמצבה"א.

הספרים הם החברים

י. **"ויגדלו הנערים ויהי עשיו איש יודע ציד איש שדה, ויעקב איש תם יושב אהלים"** (בראשית כ"ה, כ"ז). זה מה שנאמר לרבקה שכאשר יוולדו הבנים, כל אחד יפרד לשיטה אחרת לגמרי. עשיו היה איש יודע ציד, כל הזמן נמצא בשדה[10]. "ויעקב איש תם יושב אהלים" - יעקב היה הפוך ממנו, כל הזמן יושב ולומד, "יושב אהלים" - אוהב לשבת בבית, אוהב ללמוד, נוח לו בלימוד. כמו שאמרו חכמים ראשונים **"יהיו ספריך חבריך, יהיה בית המדרש פרדסך"** (ע"פ צוואת ר"י בן תיבון לבנו), **אתה לא צריך לטייל, יש לך כאן מספיק.** אמר פעם **רבי יהודה הלוי** (בשיר "יונה תקנן"): אני לא צריך לא חברים ולא שום דבר, "איך אדרשה ריע ישיחני, עת אשמעה חכמת דבריה" - **יש לי חכמה ואני שומע את החכמה, וזה החברים הטובים ביותר.** ככה היה יעקב אבינו.

איש תם [כש]יושב אוהלים

יא. **ומה זה איש תם?** רש"י אומר אינו בקי בכל הדרכים האלה, **"מי שאינו חריף לרמות קרוי תם".** כשאדם נמצא בלימוד, צריך להיות תם. **אבל כשאדם יוצא לרחוב, חייב להיות חריף, אסור שכל אחד ואחד יסדר אותו.** הנה יעקב אבינו ישב בפשטות, כשאמו אמרה לו לך תתחפש לעשיו, אמר לה: מה פתאום? **"אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע"** (לקמן כ"ז, י"ב). ואחר כך נאמר: **"וילך ויקח ויבא לאמו"** (שם פסוק י"ד), והמדרש אומר (בראשית רבה פרשה ס"ה אות ט"ו) אנוס וכפוף ובוכה, הולך בוכה. למה [כלומר מאיפה דרשו את זה?] כי כתוב **"וילך ויקח ויבא"** יַי יַי, כל הזמן אמר אמת, ופתאום עכשיו הוא נלחץ לומר שקר. ובכל זאת מצא את הדרך, אמר: **"אנכי - עשיו בכורך"** (פסוק י"ט). אנכי מי שאני, ועשיו הוא בכורך. ככה אומר רש"י. ומנין שבאמת זו כוונת יעקב? כי אחר כך ששואל אותו יצחק **"אתה זה בני עשיו - ויאמר אני"** (שם פסוק כ"ד), לא אמר לו "כן". הרי "כן" יותר קצר מאני, אבל אם הוא יאמר כן, הוא משקר. "אתה בני עשיו? כן". הרי הוא לא "בני עשיו", ואם יאמר "אני עשיו בכורך" והוא יחשוב עוד פעם "אני, עשו בכורך". יצחק יאמר לו: כבר אמרת לי "בכורך", כמה פעמים אתה חוזר "בכורך"? לכן אמר "אני". אני מי שאני, ככה יעקב מצא דרך איך ללכת בין הטיפין.

"עם עקש תתפתל"

יב. אותו דבר כשעשה הסכם עם לבן היה חכם. לא אמר לו סתם "תן לי רחל", אלא אמר לו "ברחל בתך הקטנה" (לקמן כ"ט, י"ח). שלא תביא לי רחל מן השוק, אמר **"בתך"**. ושלא תחליף להם את השמות, תאמר הן חלו, היה איזה חולי ואמרתי לאיזה רב או איזה בבא... ואמר לי הקטנה תקרא לה לאה והגדולה רחל, לכן אמר "רחל בתך **הקטנה**". ומה עשה לבן אחר כך? מצא פתרון... אמר לו: נכון שאמרתי לך רחל, אבל חשבתי שתוך שבע שנים נמצא איזה בחור בשביל לאה, אבל לא מצאתי, אתה רוצה שאני אחתן את רחל לפני לאה?! לא יכול להיות. תמיד יש רמאויות כדי להיות יותר רמאי. אבל יעקב אבינו אמר **"כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה"** (שם פס' י"ב), אם הוא הולך אתי ביושר אני בן רבקה, ואם הולך אתי ברמאות, אחיו אני ברמאות. **מכאן אתה לומד שאע"פ שרש"י אמר "איש תם" שאינו חריף לרמות, כשאתה הולך עם אנשים שהם עקשנים ומרמים, עליך להיות רמאי יותר מהם, להתחכם עליהם.** כתוב (ב"ב דף פ"ט ע"ב) שאמר רבן יוחנן בן זכאי "אוי לי אם אומַר ואוי לי אם לא אומַר". אם לא אומר - יגידו הרמאים שהחכמים לא בקיאים בחכמות שלנו, ואם אני אומַר, ילמדו הרמאים. בסוף אמרה, כי כתוב "כי ישרים דרכי ה', וצדיקים יילכו בם ופושעים יכשלו בם" (הושע י"ד, י').

מאיפה למד הרמב"ם שנצטווה יצחק על המעשר?

יג. **"ויאהב יצחק את עשיו כי ציד בפיו"** (בראשית כ"ה, כ"ח). כל הזמן מביא לו אוכל. יש אומרים שהיה צודה אותו בפיו, עושה את עצמו "חסידא קדישא" והכל דברים בטלים. היה שואל איך מעשרים את התבן ואת המלח? זה מה שחסר לו? כאילו עושה כבר את הכל... **ולמה היה שואל איך מעשרים? אלא מכאן ראיה לרמב"ם שיצחק כבר תיקן מעשר.** הרמב"ם כותב בהלכות מלכים (פרק ט' ה"א) שיש מצוות נצטוה אדם הראשון[11]. אבר מן החי נצטווה בה נח, "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו" (בראשית ט' ד'). אברהם נצטווה על המילה, בא יצחק ונצטווה על המעשר. **מאיפה למד הרמב"ם שנצטווה על המעשר?** אומרים מפני שכתוב "מאה שערים" (לקמן כ"ו, י"ב), ורש"י אומר על פי המדרש (פרשה ס"ד אות ו') שאומד זה למעשרות היה. אבל ראיה יותר טובה מהמדרש שאומר שעשיו שואל את אביו איך מעשרים את המלח ואת התבן, אם לא נצטווה על המעשר, מה השאלה? מאן דכר שמיה מעשר? מה אתה שואל? אלא מוכרח שהוא ראה את אביו מעשר מכל הפירות. אז אמר לו המלח צריך מעשר או לא? הרי גם הוא יוצא מהאדמה. וגם כן התבן הוא מאכל בהמה, מה מעשרים? ככה היה צודה אותו[12]. **"ורבקה אוהבת את יעקב". הפסוק לא נתן טעם למה אוהבת, כי זה פשוט, יעקב היה טוב, אתה רואה את זה.** בעשיו הפסוק נתן טעם, כי לעשיו לא מגיע לאהוב, אבל יעקב היה בסדר.

"הלעיטני נא מן האדום האדום הזה"

יד. **"ויזד יעקב נזיד"** (בראשית כ"ה, כ"ט). חכמים אומרים (בראשית רבה פרשה ס"ג אות י"א) **שזה היה ביום פטירת אברהם אבינו,** כשאברהם אבינו נפטר היה בן מאה ושבעים וחמש, נולד לו יצחק בגיל מאה, ויעקב נולד ליצחק בגיל ששים, נשארו חמש עשרה שנה לשנותיו של אברהם. אז ביום שהיה יעקב אבינו בן חמש עשרה, נפטר אברהם. ועשיו כדרכו, לא אכפת לו סבא חולה או סבא לא חולה, לא מעניין אותו כלום, מעניין אותו רק ללכת לשדה, פתאום בא, שואל: מה קרה? אמרו לו: היום סבא נפטר. שאל: מה, מדת הדין פגעה גם בסבא? ככה זה. אז בא עייף, לא מעניין אותו כלום. יעקב מבשל נזיד עדשים, **"ויאמר עשיו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה"** (שם פסוק ל'). מה פירוש המלה **"הלעיטני"**? יש מי שאמר שעשיו היה כל כך פרא אדם, לא יושב ואוכל בכף כמו בן אדם על השלחן[13], הוא כבר עייף, אז הוא שוכב על הרצפה, ואומר ליעקב: תקח את הקדירה ותשפוך ישר לתוך הפה... זה פירוש "הלעיטני". מאיפה למד רש"י את זה? משנה בשבת (שבת דף קנ"ה ע"ב) "אין אובסין את הגמל אבל מלעיטין אותו" אוכל של גמל.

ברכה אחרונה על פריגוט, לֶבֶן וכיוצא בזה

טו. אבל חכמי ספרד לא פירשו ככה. **הרמב"ם** כתב (פ"ג מהלכות ברכות ה"ג) **שהשתיתא** שכתוב בגמרא (ברכות דף ל"ח ע"א) שאם היא **עבה** מברכים עליה **מזונות**, ואם היא רכה מברכים עליה שהכל. אמר מה זה עבה? **"כדי שיהיה ראוי ללועטו".** המדפיסים לא הבינו את המלה "ללועטו", הזכיר להם את עשיו. מה הרמב"ם אומר? לאכול כמו עשיו?... אז החליפו את זה במלה "ללועסו". אבל באבודרהם ובספרים אחרים מדוייקים מהראשונים (ככה מביא **רבי משה לוי ע"ה** בספר ברכת ה' ח"ב פ"א הלכה ט"ז ובהערה שם) הגירסא "ללועטו". מה פירוש המלה "ללועטו"? זו יחידה בתנ"ך. דבר שהוא לא נוזלי לגמרי, והוא לא מוצק לגמרי. דבר שהוא מוצק לגמרי זה "לאכלו". ומה שהוא נוזל לגמרי, שותים אותו. וכאן נזיד עדשים הוא לא מוצק ולא נוזלי, אם היה מוצק היה צריך לומר "האכילני נא", ואם היה נוזלי היה אומר "השקני נא". "הלעיטני" זה דבר שהוא באמצע. מה למשל? בימינו **"פריגוט", "לֶבֶן", וכדומה.** זה נקרא "ללועטו". מה לומדים מהרמב"ם? שדינו כמו אכילה. **נפקא מינה שאם אדם אוכל גביע של לבן, וגומר אותו תוך כדי אכילת פרס, מברך אחריו ברכה אחרונה.** אע"פ שיש שנסתפקו בזה, אמרו אולי זה כמו שתיה, ושתיה צריך לשתות בבת אחת רביעית. מי יכול לשתות רביעית [בדבר סמיך] בבת אחת? אז ממילא פטור מברכת נפשות. אבל ההלכה לא ככה, אלא **ההלכה היא כיון שזה ראוי ללועטו,** ("ללועטו" פירוש דבר שהוא ממוצע בין אכילה ובין שתיה), **דינו כמו אכילה.** לכן לא אמר "האכילני" ולא אמר "השקני", אלא אמר "הלעיטני".

"לועטי הדם בחלליהם"

טז. וראיה לדבר שכך הבינו חכמי ספרד, יש אזהרות שחיבר אותם **רבנו יצחק בר ראובן** שהיה דור אחד אחרי הרי"ף[14], הביא שמה את העונש על אלה שאוכלים את הדם, בתורה כתוב **"תאכל** כל דם" (ויקרא ז' כ"ז), ככה כתוב כל הזמן, "כל חלב וכל דם לא **תאכלו**" (שם ג' י"ז). והרב רבי יצחק בר ראובן [מחבר האזהרות] כותב

---

9. שיעור זה נמסר ע"י **מרן רבנו הגדול זצ"ל** בשבוע פרשת תולדות התש"ע בבית מדרשו בין מנחה לערבית. **המערכת.**

10. המלה **"איש שדה"** באידיש זה **"פלדמן"**. **"פלד"** זה שדה, ו**"מן"** זה "איש". פעם אחת היה מישהו "פלדמן", אמרתי לו: פלדמן זה איש שדה, אבל **פלדמן** זה גם גימטריא **צדיק**. איך יכול להיות תואר שמכונה בו עשיו הרשע, כשמתרגמים אותו באידיש יהיה צדיק?... אז הוא שמח על הדבר הזה, אמר: **אם ככה אני אהיה צדיק, ברוך ה'.** הוא לא היה כל כך בסדר, ואמרתי לו רמז מאד יפה, **פלדמן** זה **צדיק**. [וע"ע בהגדה של פסח ה' נסי בד"ה "אף אתה הקהה את שיניו"].

11. לא אמר שבע, בגמרא (סנהדרין דף נ"ו ע"א) כתוב שבע, והרמב"ם תפס גירסת המדרש. למה? כי אחת המצוות היא שלא לאכול אבר מן החי, ואדם הראשון לא אכל בכלל בשר. אז מה זה אבר מן החי? וכי אבר מן המת היה מותר? הוא לא היה אוכל בכלל מן החי. לכן אמר שש מצוות. [וע"ש בכסף משנה].

12. [**שאלה מהקהל:** מה יש לשאול איך מעשרים את התבן? **והשיב מרן זצ"ל:**] אם לפי הנפח או לפי המשקל, לא יחסר שאלות.

13. הרי אנחנו אומרים "הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברוח וברחמים", מה פירוש המלים האלה? לא סתם אמרו את זה, "בחן" - בן אדם יכול להיות ניזון על ידי זונדה, יכול להיות ניזון על ידי חור ששמים לו ומכניסים שמה אוכל, אבל אוכלים **"בחן"** - אתה יושב עם כף, עם מזלג, עם צלחת, עם שתיה, יש אכילה **"בחסד"** ובשפע. **"ברוח וברחמים".** מה זה וברחמים? אם אדם אוכל יותר מדאי עלול להתפוצץ, הקב"ה עושה לו ברחמים, עושה לו חיטה מלאה, נותן לו כמה דברים כדי שירגיש טוב, "בחן". אבל עשיו לא ככה.

14. את **אזהרות לחג השבועות** לא כל העדות אומרים אותם, רק במרוקו בתונס ובלוב. בשאר עדות ספרד לא אומרים אותם, אלא יש להם אזהרות קצרות של רבי שלמה בן גבירול "מלה בסלע", וכאן ארוכות, מסודרים עם חרוזים ועם פסוקים נפלאים, משבץ אותם בצורה נפלאה.

"לועטי הדם בחלליהם". מה זה **"לועטי** הדם"? הדם הוא סמיך, הוא לא נשתה ממש ולא נאכל, הוא לא אוכל, אתה לא יכול לחתוך אותו לחתיכות, אז זה נקרא "לועט". "לועטי הדם בחלליהם, רעה תבוא אליהם". מה זה בחלליהם? בחללי בטנם, לועטים את הדם. למדנו שהפירוש "הלעיטני" לדעת חכמי ספרד הכוונה דבר שהוא ממוצע בין אכילה ובין שתיה[15]. בערבית בחוץ לארץ תרגמו את זה ל"גומע", ככה המלה. אני לא יודע איך רב סעדיה גאון תרגם, אבל ככה מסתבר. "הלעיטני" לא ממש שעשיו רצה להיות משוגע, לא די לו שלא אכפת לו מפטירת סבו, אלא עוד שותה כמו גמל... אבל הפירוש הזה הוא פירוש יפה, "הלעיטני" - באמצע.

מכירת הבכורה

יז. "כי עייף אנכי" - אני צמא, אני עייף, לכן אני לא יכול לאכול, אז תלעיטני. **"על כן קרא שמו אדום"** זה מאמר מוסגר, בגלל זה עשיו נקרא אדום. **"ויאמר יעקב מכרה כיום את בכורתך לי"** (בראשית כ"ה, ל"א). אם אדם כזה טיפש שבפטירת סבו לא מרגיש שום דבר, לא אכפת לו שום דבר, אכפת לו רק הבטן שלו... "קדימה אוכל[16]"... אז אמר: עכשיו ננצל את ההזדמנות. **"מכרה"**, יש כלל בדקדוק **כשאתה אומר פועַל ומוסיף בסופו ה"א זה לשון בקשה**, כמו: **"שמעה"**, **"סלחה"**, **"הקשיבה"**, "מכרה". וכן: "ועתה **לכה** ואשלחך אל פרעה" (שמות ג', י'). מה זה לכה? לך, למה יש ה"א? אלא תעשה טובה "לכה" - תלך. אז זה פירוש "מכרה כיום" אתה מוכן? עשיו חשב חשב, הוא עייף, הוא מטומטם, אמר לו: מה אכפת לי מהבכורה? **"אנכי הולך למות"** (בראשית כ"ה, ל"ב). יש פירוש שכל הזמן הוא הולך לשדה (רש"י לא אמר את זה), הרי כל הזמן הוא בא מן השדה והוא עייף, ויש לו גם שונאים כמו עולם תחתון... כל אחד מחסל את השני, הוא גנב את הבגדים של נמרוד, והאנשים של נמרוד יכולים להרוג אותו, אז הוא בין כה מחר הולך למות (עיין שו"ת נו"ב מהדו"ת חיו"ד ס"י), מה יעשה בבכורה הזאת? לכאורה זה טוב לאדם שיחיה אחרי אביו ויירש אותו, אבל הוא בטפשות שלו הולך רק למות, טוב, אז קח. **"ויאמר יעקב השבעה לי כיום"** תישבע לי, **"וישבע לו וימכור את בכורתו"** (שם פסוק ל"ג). אמנם לא כתוב שהוא כתב שטר, אבל כנראה עשיו מודה "את בכורתי לקח", אין לו מה לדבר על זה.

למה מדגיש הפסוק שוב "ויבז עשיו את הבכורה"?

יח. "ויעקב נתן לעשיו לחם ונזיד עדשים, ויאכל וישת ויקם וילך" (שם פסוק ל"ד). מכאן קצת ראיה כמו הפירוש שאמרתי גבי הלעיטני, אם הכוונה שהוא הלעיט אותו כמו גמל, הוא לא היה אומר "ויאכל", אלא הוא היה צריך לומר "וילעיטהו". יעקב נתן לו "ויאכל", משמע שאכל [ב]לבד. **"וישת ויקם וילך"** ועוד שוב פעם - **"ויבז עשיו את הבכורה"**. למה ויבז עשיו? כבר ראינו שבז? אלא מישהו אחר נוכל לתרץ בשבילו, נוכל ללמד עליו זכות שבשעה שהוא רעב אין לו שכל, העיקר שיאכל, אז הוא אומר: טוב, תיקח את הבכורה, תיקח מה שתרצה. אבל אחרי שכבר אכלת וכבר שתית אתה יכול לצעוק "השבועה שלי בטעות", "נדר בטעות לאו שמיה נדר", "שבועה בטעות לאו שמה שבועה". אתה תפסת אותי ברגע של חולשה, עכשיו אחרי שאכלתי אני לא מוכן למכור, אבל לא, "ויקם וילך" לא מעניין אותו כלום. וסיכום הדברים - "ויבז עשיו את הבכורה", לכן הפסוק מדגיש עוד פעם "ויבז עשיו את הבכורה".

הרעב בימי יצחק אע"ה

יט. "ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם" (בראשית כ"ו, א'). **הפסוק מדגיש שלא תאמר שזה אותו סיפור שחוזר פעמיים, לא, פעמיים היה רעב.** וזה לא כל כך קושיא, אין שום פלא, מדינות שמחכים למטר השמים ה' ירחם. יכולה להיות שנת בצורת ועוד שנת בצורת, הרעב שהיה בימי אברהם מתי היה? כשאברהם אבינו היה בן שבעים וחמש, עד שנולד לו יצחק עברו עשרים וחמש שנה, עד שיצחק כאן אחרי שגדלו יעקב ועשו עוד שבעים וחמש שנה. למה? כי יצחק היה "בן ששים שנה בלדת אותם" (לעיל כ"ה כ"ו), והנזיד של עשיו היה בגיל חמש עשרה כשנפטר אברהם אבינו, זאת אומרת שיש לך עשרים וחמש שנה מהרעב של אברהם עד שנולד יצחק, ועוד שבעים וחמש לפחות, **עד היום עברו מאה שנה.** אז מה הפלא איך היה עוד רעב? היה עוד רעב. **"וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה".** למה הלך לשם? כי **הוא רצה משם לרדת למצרים**, מצרים היא בדרומה של ארץ ישראל, גרר סמוך למצרים. (יש מקום על יד נתיבות שאמרו שזה גרר, נתיבות ומצרים קרובים מאד). **ולמה יורדים למצרים? היום עלה בלבי סברא אמתית, כי במצרים לא צריכים גשם, יש להם נילוס, לכן אין שמה שנת רעב כמעט.** נכון שהיה פעם שנת רעב [בימי יוסף], אבל כנראה זה היה יוצא מן הכלל אותם שבע שני רעב, אבל כשיש רעב בכל הארצות, במצרים יש יותר אוכל. למה? כי יש להם נילוס, ונילוס לא צריך את הגשם, לכן כתוב בזכריה (בהפטרה שקוראים ביום הראשון של חג הסוכות) על כל המדינות שלא יעלו לחוג את חג הסוכות "ולא עליהם יהיה הגשם, ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה ולא עליהם, תהיה המגיפה" (זכריה י"ד, י"ז-י"ח). למה היא שונה מכולם? כי שמה אי אפשר להעניש "לא יהיה עליהם הגשם" - שאין להם גשם, הרי הם לא צריכים את הגשם, אז הוא הלך לגרר במטרה לרדת למצרים.

"גור בארץ הזאת"

כ. "וירא אליו ה'" - זהו, עד כאן, אתה לא כמו אביך, אביך יכול לרדת למצרים, אבל אתה עולה תמימה, **"אל תרד מצרימה".** ועוד משהו, אברהם אבינו לקח שפחה אחת או שנים, יצחק לקח רק אשה אחת. יצחק היה מיוחד, יצחק שנעקד, נאזר בגבורה, לקח אשה אחת ולא ירד למצרים, **"שכון בארץ אשר אומר אליך"** (בראשית כ"ו, ב'). **כנראה לא היו הנבואות בבת אחת,** בהתחלה אמר לו רק "שכון בארץ אשר אומר אליך", ויצחק חיכה לשמוע איזו ארץ, אז אחר כך אמר לו עוד הפעם **"גור בארץ הזאת"** (שם פסוק ג'). אל תפחד, יש פה חסידי גור... "גור בארץ הזאת" - תשב כאן, אף אחד לא יפגע בך, לא אבימלך ולא שום דבר. צריך להבין שאבימלך הזה זה לא אבימלך שהיה פעם, כי אם הוא זה שהיה פעם שאמר אברהם על שרה "אחותי היא", והתברר שזה אשתו, היה מבין שגם יצחק הולך בדרכי אביו, כשאמר "אחותי" הכוונה "אשתי", כמו שעשה אביו, "מעשה אבות יעשו בנים". אלא כבר עבר הרבה זמן, אז אפשר לומר **"גור** בארץ הזאת" זה גור של אריה, אביו [של אבימלך] היה אריה, וזה הבן הקטן, אל תפחד ממנו...

"עקב אשר שמע אברהם בקולי"

כא. "ואהיה עמך ואברכך... אתן את כל הארצות האל" - זה לא שלו, זה הכל שלך. **"אשר נשבעתי לאברהם אביך"** (שם פסוק ג'). **"והרביתי את זרעך"** - אתה רואה רק שני ילדים? יהיה לך הרבה מאד. **"ונתתי לזרעך את כל הארצות האל"** - **לרבות גם את עזה, גם את גוש קטיף,** את הכל אני אתן לך. **"והתברכו בזרעך כל גויי הארץ"** (שם פסוק ד'). **"עקב אשר שמע אברהם בקולי"** (שם פסוק ה'). מה זה עקב? המלה "עקב" נדירה, כל פעם שבאה, חכמים מוסיפים בה נופך, דרוש או גימטריא או משהו, למשל "עקב תשמעון את המשפטים האלה" (דברים ז', י"ב). אמרו (הובא ברש"י שם) מצוות שאדם דש בעקביו, מזלזל בהן. **אומר אמן בלחש, אומר: אז מה, עניתי אמן, מה אכפת לך? וכן על זו הדרך. וכן הסתכלות ודברים כאלה.** אז אם "**עקב** תשמעון" - אז אני נותן לך - "ואהבך וברכך והרבך" (שם פסוק י"ג). וכאן דרשו חכמים (נדרים דף ל"ב ע"א) שאברהם אבינו הכיר את בוראו - את הקב"ה בגיל שלש, מה נשאר לו משנות חייו ממאה שבעים וחמש? מאה שבעים ושתים כמנין **עקב**[17]. ולכן הגר"א

---

15. [**שאלה מהקהל:** אולי באזהרות אמר "לועטים" כי זה אדום כמו כאן? הרי דם לכאורה זה דבר שהוא נשפך. **ואמר מרן זצ"ל:**] לא, אבל הוא סמיך, הוא לא כמו מים, ולדבריך הוא כתב "לועטים" כיון שכתוב "לועטים" כאן בדבר אדום? אם הוא הזכיר את המלה אדום, נגיד, אבל הוא לא הזכיר. ולמה הוא אמר "לועטי הדם", אדרבא ילך אחר הפסוק "אוכלי הדם"? וברמב"ם [שדיבר על כל אכילה] מה נגיד?!

16. יש מקום ביפו שהיתה חנות שמה וכתוב עליה "קדימה אוכל"... זה הכל, קדימה, רוצים רק לאכול את העולם, זה מה שהם יודעים...

17. פעם **רבי יוסף חיים** כתב קונטרס קטן שיש בו כל מיני כוונות שכנראה הוא בעצמו חיבר אותם, כמו: אתה שותה חלב תכוון כך וכך, **אתה אוכל בשר תכוין בשר בגימטריא 'חי האבות'.** ככה העתיק **רבי סלימאן מוצפי** בכתב ידו שצולם בספר עולמו של צדיק (עמ' 80) ועל המלים 'חי האבות' יש קו (כנראה בעפרון), וצולם הקו הזה, ואני חשבתי מה זה 'חי אבות'? כמה אבות יש לנו? אז חשבתי שזה לא חי אבות, אלא חיי האבות. המלה **בשר** עולה חמש מאות ושתים, אם תקח שנות אברהם ושנות יצחק ושנות יעקב ביחד חמש מאות ושתים. מאה שבעים וחמש של אברהם ומאה ושמונים של יצחק - שלש מאות ארבעים וחמש. ועוד מאה ארבעים ושבע של יעקב - חמש מאות ושתים, זה **בשר** גימטריא **חיי האבות.** כתבתי את זה לבנו פעם אחת, בא לכאן בשנת תשל"ה בערך, אמר לי: אבא עשה קו כי לא הבין את המלים האלה, אבל יכול להיות כמו שאתה אומר. **אחר כך נדפס ספר**

אומר (והמקור בילקוט שמעוני פרשת עקב) "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה... כימי השמים על הארץ" (דברים י"א, כ"א). כמה המרחק בין השמים לארץ? הגמרא אומרת (חגיגה דף י"ג ע"א) חמש מאות שנה, תיקח את שנות שלושת האבות ביחד, תוריד את השנתיים שאברהם לא הכיר את בוראו, נשאר חמש מאות. "ירבו ימיכם וימי בניכם" כמו האבות "על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם" כמו האבות, וכמה כמו האבות? "כימי השמים על הארץ" חמש מאות שנה.

ת(בשיל)[חומ]ין

כב. "וישמור משמרתי מצוותי חוקותי ותורותי". אמרו חכמים (יומא דף כ"ח ע"ב) שאפילו עירובי תבשילין קיים. ויש פירוש בשם הגר"א שזו טעות סופר וצריך לומר "עירובי תחומין". ולמה עדיף עירובי תחומין? כי הוא אמר שחכמים דרשו את זה מהמלה **עקב**, שאדם מודד את התחומין אלפיים אמה בעקביים שלו. כמו שמסופר (חגיגה דף ט"ו ע"א) על רבי מאיר שהלך אחרי אלישע ביום שבת. ואלישע מסכן היה אבוד, שמע קול מן השמים שאומר "שובו בנים שובבים חוץ מאחר". אמר: אה, אין תקוה. **אם היה חזק היה אומר: אני רוצה לחזור בתשובה, והיו מחזירים אותו.** אבל הוא לא עמד בנסיון. אז הוא היה רוכב על הסוס בשבת, ורבי מאיר הולך אחריו, שומע ממנו דברי תורה וזוכר אותם, והדברים נכתבים בגמרא ונשארו לדורות, ואלישע תוך כדי רכיבה על הסוס היה סופר את האמות בעקבי סוסו. אמר לו: מאיר, חזור בך, עד כאן תחום שבת, אתה לא רוצה להות רשע. הוא מסכן אומלל, אבל אתה "חזור בך שכבר שיערתי בעקבי סוסי וראיתי שכבר נגמרו אלפיים אמה". אמר לו: "אף אתה חזור בך". אמר לו: אני לא יכול. אז כאן ראינו שמודדים את התחומין על ידי עקביים, לכן "**עקב** אשר שמע" - עירובי תחומין. ככה אומרים בשם הגר"א, ואומרים שבתשובת הרשב"א (ח"א סי' צ"ד) כתוב במקום עירובי תבשילין עירובי תחומין (ראה ס' זית רענן ח"ב שו"ת להגרמי"ל אב"ד קוטנא בליקוטי תורה שבסוף ספרו, וע"ע בחת"ס על התורה מכת"י תקצ"א. ובחומש הגר"א הרחיבו בזה מפי ספרים וסופרים).

"כי אמר" נסתר

כג. "וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא כי ירא לאמר אשתי פן יהרגוני" (פסוק ז'). **תמיד מילדותי אני מתפלא**, "כי ירא לאמר אשתי" - אתה מדבר על אדם נסתר "כי ירא לאמר". "פן **יהרגוני**"? - "פן יהרגוהו" צריך לומר. אחר כך ראיתי אבן עזרא, ואחר כך ראיתי עוד פסוקים כאלה. לדוגמא - "ותקרא את שמו שת, כי שת **לי** אלקים זרע אחר" (בראשית ד', כ"ה). "ותקרא את שמו שת" - זה לשון נסתרת, צריך להמשיך: "כי שת **לה** אלקים זרע אחר", וכתוב "כי שת לי", הכוונה "**כי אמרה** כי שת לי אלקים זרע אחר". גם פה: "כי ירא לאמר אשתי - **כי אמר** - פן יהרגוני". הפסוק השלישי: "ושם האחד אליעזר, כי אלוקי אבי בעזרי" (שמות י"ח ד'). חסר פה - "שם האחד אליעזר - **כי אמר** - כי אלוקי אבי בעזרי". והפסוק הרביעי בהפטרה של ראש השנה - "ותקרא את שמו שמואל כי מה' שאלתיו" (ש"א א', כ'). צריך לומר "ותקרא את שמו שמואל - **כי אמרה** - כי מה' שאלתיו". **אלא דבר שמובן מאליו הפסוק מקצר.** מקרא קצר הוא.

יחוד עם אחות עד שלושים יום

כד. "ויהי כי ארכו לו שם הימים" (בראשית כ"ו,ח'). **על פי ההלכה מותר לאח להתייחד עם אחותו, כלומר לשבת בבית אחד עד שלושים יום, זה נקרא דרך עראי,** יצר הרע לא יפריע לו. אבל אם ישב יותר משלושים יום, מי יודע, הוא עלול להיכשל. יש חולקים בדבר הזה, אבל זו הלכה מפורשת בגמרא (קידושין דף פ"א ע"ב), וכמה פוסקים פסקו אותה עד האחרונים, כמו **החזון איש** (עיין בספר דבר הלכה סי' ב' סק"ה) וכמה פוסקים התירו את זה, כמדומני גם **הרב חיד"א** מתיר, עד שלושים יום נקרא עראי, אבל למעלה משלושים לא יתכן, זה אסור. וזה רמז הפסוק "**כי** ארכו לו שם הימים" **כי** גימטריא שלושים, שלושים יום נשארו שמה ביחוד, עכשיו לא יכול להיות שזה אחותו. **"וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו"** (שם פס' ח'). **"ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך היא"** (שם פס' ט'). מה זה "אך"? אבא שלך פעם נתפס על ידי אבא שלי או סבא שלי והוא מצא תירוץ - "וגם אמנה אחותי בת אבי היא" (בראשית כ', י"ב), כלומר בת אחי נחשבת בת אבי, כי בני בנים הרי הם כבנים, אבל זו "**אך** הנה אשתך היא", זו רק אשתך, אתה אמרת שקר גמור, לא כמו אביך שאמר מלה שיש בה אמת. "אך" - זאת היא רק אשתך, ואיך אמרת אחותי? אמר לו: מה אתה רוצה? זה פיקוח נפש. **"כי אמרתי פן אמות עליה"** (שם). **"מה זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את אשתך"** (שם פסוק י'), רש"י אמר "המיוחד בעם". למה? כי ככה היה אצל אברהם, לוקחים אותה למלך. היו רואים אשה יפה, לוקחים אותה למלך. אז מיד ציוה אבימלך **"הנוגע באיש הזה ובאשתו מות יומת"** (שם פסוק י"א). **"ויזרע יצחק בארץ ההיא** - לא הלך למצרים - **וימצא בשנה ההיא** - שהייתה שנת בצורת ושנת רעב - **מאה שערים** - מאה פעמים מהשיעור שחשבו אנשים, אמרו שדה כזאת עם שנה כזאת על פי החזאי, על פי השערים, על פי האומדנא תביא למשל מאה קילו, והביאה עשרת אלפים קילו, מאה פעמים - ויברכהו ה'" (שם פסוק י"ב). כן יברך אותנו תמיד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

עטרת תפארת של רבי יוסף חיים מכתב ידו, ומפורש שם 'חיי האבות'.

ומגדל חננאל עד

מתוך דרשותיו ושיעוריו של מו"ר ראש מוסדות חכמת רחמים

הגאון רבי חננאל כהן שליט"א

ראש ישיבת לבנימין אמר - ברכיה

חֲשִׁיבוּת לִמּוּד הַתּוֹרָה לִילָדִים

(מתוך ספר שמחת התורה)

וַיָּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרֲכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה' (בראשית כ"ז, כ"ז).

אִם הוּא צַדִּיק מַגִּיעַ לוֹ!

אָמְרוּ חֲזַ"ל (מדרש תנחומא פרשת תולדות אות י"א) עַל הַמִּלִּים "כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ ה'", שֶׁנִּכְנְסוּ יַעֲקֹב לְיִצְחָק עִם רֵיחַ שֶׁל גַּן עֵדֶן. אַחֲרֵי שֶׁנִּכְנַס יַעֲקֹב, אוֹמֵר יִצְחָק: "הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו" (בראשית כ"ז, כ"ב), וּמִיָּד לְאַחַר מִכֵּן (פסוק כ"ג) כָּתוּב שֶׁבֵּרַךְ אוֹתוֹ. וְלִכְאוֹרָה אִם יֵשׁ לְיִצְחָק קֶסֶם אִם זֶה יַעֲקֹב אוֹ עֵשָׂו, מַדּוּעַ הוּא מְבָרֵךְ אֶת מִי שֶׁבָּא כְּעֵת לִפְנֵי שֶׁמְּבָרֵךְ?

מָרָן גְּאוֹן עֻזֵּנוּ הָרַב **בֶּן אִישׁ חַי** ע"ה אָמַר עַל דֶּרֶךְ הַדְּרָשׁ, שֶׁעֵשָׂו חָשַׁשׁ שֶׁיַּעֲקֹב יִרְצֶה לָקַחַת לוֹ אֶת הַבְּרָכוֹת, וְלָכֵן מֻקְדָּם יוֹתֵר אָמַר לְאָבִיו: "אִם יַעֲקֹב יִרְצֶה לָקַחַת לִי אֶת הַבְּרָכוֹת מִסְתַּבֵּר שֶׁהוּא נִכְשָׁה לַעֲשׂוֹת קוֹל כְּמוֹ שֶׁלִּי, לָכֵן כְּדֵי לִמְנֹעַ אֶת זֶה יִהְיֶה סִימָן בֵּינֵינוּ, שֶׁאֲנִי אֶעֱשֶׂה קוֹל כְּמוֹ יַעֲקֹב, אֲבָל תְּמַשֵּׁשׁ לִי אֶת הַיָּדַיִם וְתִרְאֶה שֶׁהֵם שֶׁלִּי וְתָבִין שֶׁזֶּה אֲנִי וְלֹא יַעֲקֹב". וְזֶה מָה שֶׁאוֹמֵר יִצְחָק: "הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב כְּמוֹ שֶׁסִּפַּרְנוּ, וְהַיָּדַיִם בְּאֶמֶת יְדֵי עֵשָׂו, וְאִם כֵּן זֶה עֵשָׂו, וְלָכֵן לוֹ אֶתֵּן אֶת הַבְּרָכָה".

רָאִיתִי עוֹד פֵּרוּשׁ יָפֶה בְּסִפְרוֹ שֶׁל מָרָן הָרִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַגָּאוֹן הָרַב **מָרְדְּכַי אֵלִיָּהוּ** זְצַ"ל. יַעֲקֹב כְּשֶׁנִּכְנַס, נִכְנַס עִמּוֹ רֵיחַ שֶׁל גַּן עֵדֶן. כָּתוּב בַּמִּדְרָשׁ (עיין ילקוט שמעוני בראשית פרק כ"ז רמז קי"ד) שֶׁאוֹתוֹ הַלַּיְלָה הָיָה לֵיל הַסֵּדֶר, וְיַעֲקֹב הֵבִיא לְיִצְחָק שְׁנֵי תַּבְשִׁילִים שֶׁל גְּדָיִים, אֶחָד לְקָרְבָּן פֶּסַח וְאֶחָד לְקָרְבָּן חֲגִיגָה. יִצְחָק הִרְגִּישׁ שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה רֵיחַ שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְלַמְרוֹת שֶׁהָיָה לוֹ סָפֵק אִם זֶה עֵשָׂו, אָמַר בְּלִבּוֹ: 'הֲרֵי הָאָדָם הַזֶּה צַדִּיק, נִכְנָס אִתּוֹ רֵיחַ שֶׁל גַּן עֵדֶן, וְלָכֵן גַּם אִם אֲנִי לֹא בְּטוּחַ מִי זֶה, וַדַּאי שֶׁמַּגִּיעוֹת לוֹ הַבְּרָכוֹת בְּיֹשֶׁר'.

תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים

אַחַר כָּךְ כָּתוּב: "וַיָּרַח אֶת רֵיחַ **בְּגָדָיו** וַיְבָרֲכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנִי". וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לִשְׁאֹל, מַדּוּעַ הִדְגִּישׁ שֶׁהֲרֵיחַ בָּא מֵהַבְּגָדִים? אוֹמֵר הַגָּאוֹן רַבִּי **יְהוּדָה צַדְקָה** זְצַ"ל בְּסִפְרוֹ קוֹל יְהוּדָה, רַעְיוֹן נִפְלָא. "בְּגָדָיו" הוּא רָמָז לְמַעֲשִׂים שֶׁל הָאָדָם, וּכְמוֹ אֵצֶל יְהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ: "הַסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו" (זכריה ג' ד'), וְרַשִׁ"י כָּתַב שֶׁכָּנְגַד הַפְּסוּק עַל בָּנָיו. וְיִצְחָק בָּא לוֹמַר, שֶׁאִם לְצַדִּיק יֵשׁ בָּנִים צַדִּיקִים וְדַאי רָאוּי הוּא לְבָרְכָם. וְכַאֲשֶׁר הֵרִיחַ אֶת הֲרֵיחַ הַטּוֹב מֵהַבְּגָדִים, הֵבִין שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם רוֹמְזִים לוֹ שֶׁמֵּהֵבֶן הַזֶּה יֵצְאוּ בָּנִים צַדִּיקִים וּקְדוֹשִׁים, וְלָכֵן וַדַּאי רָאוּי הוּא לְבָרְכָה.

מִפִּי עוֹלְלִים

יַעֲקֹב זָכָה לִלְמֹד תּוֹרָה מִגִּיל קָטָן. מוּבָא בַּמִּדְרָשׁ (בראשית רבה פרשה ס"ה אות כ' ע"ש): שְׁאֲלוּ אֶת אַבְנִימוֹס הַגַּרְדִּי וְאֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר מָה אָפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כְּדֵי לְהַזִּיק לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַתִּינוֹקוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל מְצַפְצְפִים בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת, אַף אֶחָד לֹא יָכוֹל עֲלֵיהֶם. "מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם" (תהלים ח', ג'). לִמּוּד הַתּוֹרָה שֶׁל תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן הוּא דָּבָר חָזָק מְאֹד, חָשׁוּב תָּמִיד לְהַשְׁקִיעַ בַּיְלָדִים שֶׁיִּלְמְדוּ תּוֹרָה וְלֹא יְבַטְּלוּ אֶת הַזְּמַן שֶׁל הַלִּמּוּד, כִּי תּוֹרָתָם מְגִנָּה עָלֵינוּ.

אַב בֵּית דִּין עִם סַלִּים

הַגָּאוֹן רַבִּי **נִסִּים חַדָּאד** זְצַ"ל, הָיָה אַב בֵּית דִּין בְּבָגְ'רְבָּא. פַּעַם עָבַר בְּשִׁעוֹת הַבֹּקֶר לְיַד הַשּׁוּק, וְרָאָה שָׁם יֶלֶד הוֹלֵךְ עִם סַל קְנִיּוֹת. שָׁאַל אוֹתוֹ הָרַב: "מָה אַתָּה עוֹשֶׂה פֹּה, לָמָּה אַתָּה לֹא בְּ'מְעַאלֶם' - בְּתַלְמוּד תּוֹרָה?". אָמַר לוֹ הַיֶּלֶד: "סַבָּא שֶׁלִּי הָיָה צָרִיךְ לְקָנוֹת כַּמָּה דְּבָרִים וְהָיָה עָסוּק, לָכֵן הוּא שָׁלַח אוֹתִי שֶׁאֶקְנֶה". אָמַר לוֹ רַבִּי נִסִּים: "תַּחֲזֹר לְתַלְמוּד תּוֹרָה, תָּבִיא לִי אֶת רְשִׁימַת הַקָּנִיּוֹת וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אוֹתָן בִּמְקוֹמְךָ". הָלַךְ הָרַב וְעָשָׂה אֶת הַקָּנִיּוֹת, וְהִמְשִׁיךְ לַבַּיִת שֶׁל זְבוּלוֹן סַב הַיֶּלֶד לְהָבִיא לוֹ אֶת הַמּוּצָרִים. דָּפַק בַּדֶּלֶת, פָּתְחָה הָאִשָּׁה וְכִמְעַט הִתְעַלְּפָה... לְתִדְהֵמָתָהּ רָאֲתָה מוּלָהּ אֶת הָרַב הָרָאשִׁי שֶׁל גְּ'רְבָּא עוֹמֵד עִם סַלֵּי קְנִיּוֹת! שְׁאֲלָה בִּבְמִגּוּם: "מָה זֶה?". עָנָה הָרַב: "זֶה מָה שֶׁבַּעֲלֵךְ רָצָה מֵהַשּׁוּק". אָמַר וְהָלַךְ.

לְאַחַר כַּמָּה שָׁעוֹת חָזַר בַּעֲלָהּ מֵהָעֲבוֹדָה, וְהִיא שָׁפְכָה עָלָיו קִיתּוֹן שֶׁל רוֹתְחִים. "אַתָּה לֹא מַתְבִּיישׁ?! לֹא מָצָאתָ אֶת מִי לִשְׁלֹחַ רַק אֶת הָרַב הָרָאשִׁי שֶׁיַּעֲשֶׂה לְךָ קְנִיּוֹת בַּשּׁוּק?!". תָּמַהּ בַּעֲלָהּ: "מָה?! אֲנִי לֹא שָׁלַחְתִּי אוֹתוֹ, אֲנִי שָׁלַחְתִּי אֶת יַעֲקֹב הַנֶּכֶד הַשּׁוֹבֵב! כָּכָה הוּא עָשָׂה?! הִטְרִיחַ אֶת הָרַב לִקְנוֹת?! אֲנִי כְּבָר אֲטַפֵּל בּוֹ!".

אָמְרָה לוֹ הָאִשָּׁה: "לִפְנֵי שֶׁתִּטַּפֵּל בַּנֶּכֶד שָׁלְךָ, לֵךְ לָרַב וּתְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ סְלִיחָה!". הִגִּיעַ אֶל הָרַב, וְלִפְנֵי שֶׁפָּתַח אֶת פִּיו אָמַר לוֹ הָרַב: "אָסוּר לְךָ לָתֵת לַנֶּכֶד שֶׁלְּךָ לַעֲשׂוֹת קְנִיּוֹת בְּזְמַן הַלִּמּוּדִים! הוּא לוֹמֵד תּוֹרָה! כָּתוּב בַּגְּמָרָא שֶׁאֲפִלּוּ לִבְנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא מְבַטְּלִים תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן (שבת דף קי"ט ע"ב), וְאַתָּה מְבַטֵּל אוֹתוֹ בִּשְׁבִיל קְנִיּוֹת?! הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת שָׁם עַל הַפָּסוּק: "אַל תִּגְעוּ בִּמְשִׁיחָי" (תהלים ק"ה, ט"ו), אֵלּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן!". לְיָמִים, גָּדַל אוֹתוֹ הַיֶּלֶד וְנַעֲשָׂה בְּעַצְמוֹ הָרַב הָרִאשִׁי שֶׁל גְּ'רְבָּא, הַגָּאוֹן רַבִּי **יַעֲקֹב הַכֹּהֵן גִּדִּישָׁא** זְצַ"ל.

מַחְצָלָאוֹת קְדוֹשׁוֹת

בְּגְ'רְבָּא הָיוּ רְגִילִים שֶׁהַיְלָדִים לוֹמְדִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ עַל מַחְצָלָאוֹת. הַיְלָדִים הָיוּ מְדֵי פַּעַם מְשַׁחֲקִים בָּהֶן וְהָיוּ נִקְרָעוֹת, וְהַשַּׁמָּשׁ הָיָה צָרִיךְ תְּמִיד לְתַקֵּן אֶת הַקְּרָעִים אוֹ לִקְנוֹת חֲדָשׁוֹת. פַּעַם אַחַת כְּבָר נִמְאַס לַגַּבַּאי לִרְאוֹת אֶת הַהַשְׁחָתָה הַזֹּאת, וְצָעַק עַל הַיְלָדִים: "הַפַּעַם אֲנִי לֹא מְתַקֵּן אוֹ מְחַדֵּשׁ לָכֶם אֶת הַמַּחְצָלָאוֹת, אַתֶּם תֵּשְׁבוּ עַל הָרִצְפָּה עַד שֶׁתִּדְעוּ לְהִתְנַהֵג נָכוֹן עִם הַמַּחְצָלָאוֹת!".

מָרָן הַגָּאוֹן רַבִּי **מֹשֶׁה כַּלְפוֹן הַכֹּהֵן** זְצַ"ל שָׁהָיָה הָרַב הָרָאשִׁי שֶׁל גְּ'רְבָּא, נִכְנַס לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהִנֵּה הוּא רוֹאֶה אֶת הַיְלָדִים עַל הָרִצְפָּה. שָׁאַל אוֹתָם: "לָמָּה אַתֶּם עַל הָרִצְפָּה?". עָנוּ לוֹ: "הַשַּׁמָּשׁ כָּעֶה גְּזַר עָלֵינוּ". מִיָּד קָרָא הָרַב לַשַּׁמָּשׁ וְאָמַר לוֹ: "הַיְלָדִים בָּאוּ לִלְמֹד תּוֹרָה, מַדּוּעַ אֵינָם יוֹשְׁבִים עַל גַּבֵּי מַחְצָלָאוֹת? הֲרֵי בִּגְדֵיהֶם עֲלוּלִים לְהִתְלַכְלֵךְ, וְהֵם גַּם עֲלוּלִים לַחֲלוֹת!". נִסָּה הַשַּׁמָּשׁ לְהַסְבִּיר לָרַב: "אֲבָל הֵם כָּל פַּעַם קוֹרְעִים אוֹתָן, זֶה לֹא פָּשׁוּט לְתַקֵּן בְּכָל פַּעַם מֵחָדָשׁ".

גָּעַר בּוֹ הָרַב וְאָמַר: "אֵין תַּפְקִידְךָ לְחַנֵּךְ אוֹתָם! **אִם לֹא תִּתֵּן לָהֶם עַכְשָׁיו מַחְצָלָאוֹת, אֲנִי אוֹצִיא אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה מֵהַהֵיכָל, אֶפְרֹשׂ לָהֶם אֶת יְרִיעוֹתָיו עַל הָרִצְפָּה וְהֵם יֵשְׁבוּ עֲלֵיהֶן! הַיְלָדִים הֵם כְּמוֹ סִפְרֵי תּוֹרָה!**". הַשַּׁמָּשׁ הִזְדָּעְזַע, וּמִיָּד הֵבִיא מַחְצָלָאוֹת רְאוּיוֹת עֲבוּר הַיְלָדִים.

מִי יִפְתַּח אֶת הַדֶּלֶת

וְיֵשׁ גַּם סִפּוּר מֵהַדּוֹר שֶׁלָּנוּ. לִפְנֵי הַצַּדִּיק רִבִּי **בֶּן צִיּוֹן אַבָּא שָׁאוּל** זְצַ"ל בָּאוּ שְׁנַיִם לְדִין תּוֹרָה, הָאֶחָד נָהֹג הַסְּעוֹת שֶׁל תַּלְמוּד תּוֹרָה, וְהַשֵּׁנִי הַמַּלְוֶה שֶׁל הַיְלָדִים. לָרֶכֶב הַהַסָּעוֹת לֹא הָיְתָה פְּתִיחָה וּסְגִירָה אוֹטוֹמָטִית כְּמוֹ הַיּוֹם, וְכָל פַּעַם הַמַּלְוֶה וְהַנָּהֹג הָיוּ מִתְוַכְּחִים בֵּינֵיהֶם מִי יִפְתַּח אֶת הַדֶּלֶת. הַנָּהֹג טָעַן שֶׁהוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁקוּעַ בַּנְּסִיעָה, וְאִלּוּ הַמַּלְוֶה טָעַן שֶׁאֵין זֶה מִתַּפְקִידוֹ לִפְתֹּחַ דְּלָתוֹת, כֵּיוָן שֶׁהוּא אָמוּר לְהַשְׁגִּיחַ עַל הַיְלָדִים.

עָנָה לָהֶם חָכָם בֶּן צִיּוֹן ע"ה: "כַּמָּה חֶבֶל שֶׁאֵנִי לֹא נִמְצָא אִתְּכֶם כָּל יוֹם בָּרֶכֶב הַהַסָּעוֹת". שְׁאֲלוּ הַשְּׁנַיִם: "לָמָּה הָרַב מִצְטַעֵר שֶׁלֹּא בָּא אִתָּנוּ?". עָנָה הָרַב: "**כֵּיוָן שֶׁאִם הָיִיתִי אִתְּכֶם, אֲנִי זֶה שֶׁהָיִיתִי פּוֹתֵחַ אֶת הַדֶּלֶת לִכְבוֹדָם שֶׁל הַיְלָדִים הַצַּדִּיקִים שֶׁלּוֹמְדִים תּוֹרָה!** הֲרֵי עַל פְּתִיחַת הַהֵיכָל אַתֶּם מְשַׁלְּמִים, נָכוֹן? דְּעוּ לָכֶם שֶׁפְּתִיחַת דֶּלֶת הַהַסָּעָה הִיא כְּמוֹ פְּתִיחַת הַהֵיכָל!". בְּיוֹם שֶׁלְּמָחֳרָת הֵם רָבוּ מִי יִזְכֶּה לִפְתֹּחַ אֶת הַדֶּלֶת לַיְלָדִים...

קוֹל הַתּוֹרָה

כָּתוּב בְּפָסוּק: "הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו", וְאָמְרוּ חֲזַ"ל (בראשית רבה פרשה ס"ה אות כ'), בִּזְמַן שֶׁהַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב אֵין הַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו. וְשׁוֹאֲלִים הַמְפָרְשִׁים, אֵיךְ אָמְרוּ חֲכָמִים כָּךְ? הֲרֵי כָּתוּב בְּמִפְרָשׁ "הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו", וּלְפִי זֶה אֲפָשָׁר שֶׁיִּהְיוּ יַחַד?

יֵשׁ כַּמָּה פֵּרוּשִׁים לָזֶה (עיין מאמר "להשקיע בלימוד התורה"). הַגָּאוֹן רַבִּי **יִצְחָק בּוֹכְבְּזָא** זְצַ"ל כָּתַב רָמָז, שֶׁהַמִּלּוּי שֶׁל הַמִּלָּה עֵשָׂו - **עַי"ן, שִׁי"ן, וָי"ו**, בִּלְי הַמִּלָּה **עֵשָׂו** עַצְמָהּ, גִּימַטְרִיָּא 136 כְּמִנְיַן **קוֹל**, לְרָמֵז שֶׁכַּאֲשֶׁר קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב נִשְׁמָע אֵין עֵשָׂו שׁוֹלֵט. מִכָּאן רוֹאִים כַּמָּה חָשׁוּב לִשְׁקֹד עַל הַתּוֹרָה שֶׁשּׁוֹמֶרֶת עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וּבִזְכוּת הַתּוֹרָה תִּהְיֶה בְּרָכָה לְכָל הָעָם. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה וְנִרְאֶה בִּבְיאַת הַמָּשִׁיחַ וּבִגְאֻלָּה הַקְּרוֹבָה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בס"ד

בית נאמן

ספר תורה

לכבוד הסבא קדישא

במלאת 68 שנים
כמניין חיים לפטירתו של
עטרת ראשנו הסבא קדישא
המקובל האלוקי מרן הגאון

רבי **רחמים חי**
חויתה הכהן זצוק"ל

הרב הראשי וראב"ד גרבא
אשר הארץ האירה מכבודו.

מוסדותיו הקדושים יוצאים
בכתיבת ספר תורה לכבודו
ולזכות כל עמ"י ולקירוב הגאולה
בחסד ורחמים
הספר יוכנס בל"נ לביתו ובית
מדרשו באדמת הקודש ברכיה
לקראת יום ההילולא ה-68

כל הקודם זוכה

- זכות **אות** — ₪ 18
- זכות **מילה** — ₪ 52
- זכות **שורה** — ₪ 520
- זכות **עמוד** — ₪ 5,200
- זכות **פרשה** — ₪ 18,000

תורם אות, מילה, שורה יקבל
תעודת הוקרה

תורם עמוד/פרשה יקבל
ברכת הבית עם תמונות הצדיקים

ההרמה מוכרת לצרכי מס | ניתן לפרוס עד 10 תשלומים

חייגו **9105*** | או בהודעה ל **08-6727523** בעמדות נדרים פלוס

יַלְדֵי גְאֻלָּה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה זצוק"ל
לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

גליון 482

עורך: הרה"ג ר' שמואל עידאן שליט"א

יָדֹעַ תֵּדַע

הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי דָוִד עִידָאן זָצָ"ל זָעַק: לֹא נִתֵּן שֶׁתִּשְׁתַּכַּח הַתּוֹרָה מִפִּי בָנֵינוּ!

רַבִּי דָוִד עִידָאן זָצָ"ל [שֶׁיּוֹם הָאַזְכָּרָה שֶׁלּוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ כִּסְלֵו] **הָיָה חֲסִידָא קַדִּישָׁא, הָיָה לַמְדָן, הָיָה מַדְפִּיס, הָיָה פִּקֵּחַ.** הֵבִיא בֵּית דְּפוּס לְגֶ'רְבָּא בִּשְׁנַת תַּרְע"ב, אֲבָל לֹא הָיוּ יוֹדְעִים לְהַדְפִּיס וּלְסַדֵּר אֶת הָאוֹתִיּוֹת, אָז הֵבִיאוּ יְהוּדִי אֶחָד מִתּוּנֶס שֶׁיּוֹדֵעַ אֶת זֶה, קָרְאוּ לוֹ יוֹסֵף בֶּן נְתַנְאֵל הַלֵּוִי. אֲבָל אָסוּר לַלְוִיִּם לָגוּר יוֹתֵר מִשָּׁנָה בְּגֶ'רְבָּא, וְלָכֵן כָּל שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּפֶסַח וּבְסֻכּוֹת הָיָה חוֹזֵר לְבֵיתוֹ בְתוּנֶס. הוּא לִמֵּד אוֹתָם, עַד שֶׁקָּלְטוּ אֶת הַמְּלָאכָה הַזֹּאת. **וְגַם הַבֵּן [רַבִּי שְׁמוּאֵל] הָיָה כְמוֹ הָאַבָּא,** וְהוֹצִיא סְפָרִים שֶׁל חַכְמֵי גֶ'רְבָּא שֶׁהָיוּ גְנוּזִים. הוּא הָיָה יַחַד עִם **רַבִּי נַחוּם סַעֲדוֹן** זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, אֶחָד הָיָה בְיָדוֹ כְתַב הַיָּד וְאֶחָד הָיָה בְיָדוֹ הַדְּפוּס, וְהָיוּ בוֹדְקִים אֵיפֹה חֲסֵרָה שׁוּרָה וְאֵיפֹה צָרִיךְ תִּקּוּן וְכַדּוֹ', וְכָל אַהֲבָתוֹ הָיְתָה תָמִיד בַּסְּפָרִים. לְרַבִּי דָוִד עִידָאן יֵשׁ סֵפֶר עַל הַתּוֹרָה מָתֹק מְאֹד - 'מַשְׂכִּיל לְדָוִד', יֵשׁ בּוֹ כָל מִינֵי חִדּוּשִׁים וְהֶעָרוֹת. (**הַנֶּכֶד שֶׁלּוֹ** שֶׁיִּהְיֶה בָרִיא, הוּא בַיְשִׁיבָה **רֹאשׁ כּוֹלֵל וְאַב בֵּית דִּין**, וְהוּא נִקְרָא עַל שְׁמוֹ).

כָּתַב דּוֹקְטוֹר אֶחָד בְּסֵפֶר "אִי הַפֶּלֶא" שֶׁרַבִּי דָוִד עִידָאן הָיָה אָדָם שֶׁדֵּעוֹתָיו שְׁקוּלוֹת, אֲבָל כְּשֶׁהוּא שָׁמַע שֶׁרוֹצִים לִפְתֹּחַ בֵּית סֵפֶר אֶלְיָאנְס [רֶשֶׁת בָּתֵּי סֵפֶר שֶׁלֹּא עַל פִּי רוּחַ תּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה] בְּגֶ'רְבָּא, **זָעַק: לֹא נִתֵּן שֶׁתִּשְׁתַּכַּח הַתּוֹרָה מִפִּי בָנֵינוּ!**

רַבִּי שְׁמוּאֵל עִידָאן זַ"ל הָיָה מְסַפֵּר עַל אָבִיו רַבִּי דָּוִד עִידָאן שֶׁהָיָה אוֹמֵר, **מִצְוָה לֶאֱכֹל תַּפּוּחִים בְּלֵיל שַׁבָּת.** וְזֶה נִמְצָא בְּכַף הַחַיִּים (סִי' ר"נ סק"ז). מִשּׁוּם שֶׁבַּלַּיְלָה אוֹמְרִים: "הָאי סְעוּדְתָא דַּחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין", לָכֵן טוֹב לֶאֱכֹל תַּפּוּחִים בְּלֵיל שַׁבָּת. וַאֲנִי מָצָאתִי גַּם שֶׁ"תַּפּוּחַ" רָאשֵׁי תֵבוֹת: **"תְּגַלּוּן פִּתְגָמִין וְתֵמְרוּן חִדּוּשָׁא".** (זֶה פִּיּוּט שֶׁל הָרַב הָאֲרִ"י שֶׁאוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּיוֹם שַׁבָּת שֶׁמַּתְחִיל: "אֲסַדֵּר לִסְעוּדְתָא, בְּצַפְרָא דְּשַׁבְּתָא, וְאַזְמִין בָּהּ הַשְׁתָּא, עַתִּיקָא קַדִּישָׁא"). (בית נאמן גליון 235 אות כ"ה והערה 29, וגליון 218 אות ב' והערה 2, גליון 120 אות י"ב).

"הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים אֶחָד מִמֵּאָה מֵהַחָכְמָה שֶׁל הָרַב צַבָּאן"

יוֹם ד' בְּכִסְלֵו הוּא יוֹם אַזְכָּרָה שֶׁל **מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי [רְפָאֵל] כַּדִּיר צַבָּאן** זצ"ל, נִפְטַר בִּשְׁנַת תשנ"ה [לִפְנֵי שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים]. הָיָה הָרַב בִּנְתִיבוֹת שְׁלוֹשִׁים וּשְׁמוֹנֶה שָׁנִים (משנת תשי"ז עד תשנ"ה). וְיָדַע לְדַבֵּר עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בַּשָּׂפָה שֶׁלּוֹ, **יָדַע לָלֶכֶת לְפִי רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד** (רַשִׁ"י אוֹמֵר עַל הַפָּסוּק "קַח לְךָ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ" (במדבר כ"ז י"ח), מַה זֶּה "אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ"? לְכָל אֶחָד יֵשׁ רוּחַ? אֶלָּא הַכַּוָּנָה שֶׁיּוֹדֵעַ לַהֲלֹךְ כְּנֶגֶד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. **הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים אֶחָד מִמֵּאָה מֵהַחָכְמָה שֶׁל הָרַב צַבָּאן.** הוּא הָיָה חָכָם גָּדוֹל, וְיָדַע לָלֶכֶת בֵּין הַטִּפּוֹת בְּלִי שֶׁיִּפְגַּע בְּאַף אֶחָד.

פַּעַם אַחַת הָיָה חוֹלֶה מְאֹד, הָיְתָה לוֹ בְעָיָה, וְהָיוּ מַכְנִיסִים לוֹ אֵיזֶה צִנּוֹר בְּתוֹךְ הַגָּרוֹן לִרְאוֹת מַה יֵּשׁ לוֹ. הָיָה בְצַעַר גָּדוֹל. אָז הוּא נָדַר שֶׁאִם יָקוּם מֵחָלְיוֹ יַדְפִּיס סֵפֶר **מִשְׁמְרוֹת כְּהֻנָּה** [שֶׁחִבְּרוֹ מָרָן הַגָּאוֹן רַבֵּנוּ אַבְרָהָם הַכֹּהֵן יִצְחָקִי (שֶׁיּוֹם הָאַזְכָּרָה בַּשָּׁבוּעַ הַבָּא]. וְהוּא הוֹצִיא מִשְׁמְרוֹת כְּהֻנָּה מַהֲדוּרַת צִלּוּם, וּבַסּוֹף יֵשׁ תּוֹלְדוֹת חַיָּיו שֶׁל הַמִּשְׁמְרוֹת כְּהֻנָּה שֶׁכָּתַב **רַבִּי שׁוּשַׁן כֹּהֵן.** הָרַב צַבָּאן הָיָה אָדָם מְיֻחָד, כֻּלָּם צְרִיכִים לִלְמֹד מִמֶּנּוּ אֵיךְ לִחְיוֹת עִם בְּנֵי אָדָם. (גליון 237 אותיות א' - ד' וי' (ראה שם עוד), וגליון 187 אות ז').

עַל הַפָּרָשָׁה

"וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו, בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים" (בְּרֵאשִׁית כ"ו, ט"ו). לֹא 'סְתָמוּם', אֶלָּא 'סִתְּמוּם' בְּדָגֵשׁ. וּמָה הַהֶבְדֵּל? 'סְתָמוּם' מַשְׁמָע שֶׁהִנִּיחוּ עֲלֵיהֶם כִּסּוּי, אֲבָל לֹא כָּכָה הָיָה, אֶלָּא 'סִתְּמוּם' - הָפְכוּ אוֹתָם לִדְבָרִים סְתוּמִים לְגַמְרֵי, מִלְאוּ אוֹתָם עָפָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְגַלּוֹת אוֹתָם. יֵשׁ בְּאֵר-מַעְיָן מִלְּמַטָּה, אֲבָל הַכֹּל מְכֻסֶּה. וְלֹא דַי לָהֶם הַדָּבָר הַזֶּה, אֶלָּא עֲדַיִן הֵם מְקַנְּאִים בְּיִצְחָק. אָמְרוּ לוֹ: **"לֵךְ מֵעִמָּנוּ, כִּי עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד"** (שָׁם פָּסוּק ט"ז). אַדְּרַבָּא, אִם "עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ" לָמָּה יֵלֵךְ? הוּא מְשַׁלֵּם לָכֶם מִסִּים, מָה אִכְפַּת לָכֶם? אֶלָּא הֵם אָמְרוּ לוֹ "עָצַמְתָּ - מִמֶּנּוּ", כָּל הָעָצְמָה שֶׁלָּךְ בָּאָה מֵאִתָּנוּ... לֹא עָשִׂיתָ כְלוּם. אָז לֵךְ מִפֹּה. מָה יַעֲשֶׂה? הַמֶּלֶךְ אוֹמֵר לוֹ כָּכָה, אָז הוּא הָלַךְ. חָנָה **"בְּנַחַל גְּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם"** (שָׁם פָּסוּק י"ז). אֲבָל לִפְנֵי שֶׁהָלַךְ לְשָׁם, חָזַר יִצְחָק וְחָפַר אֶת בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו, וְסָתְמוּ אוֹתָם פְּלִשְׁתִּים. קָרָא לָהֶם שֵׁמוֹת **"כַּשֵּׁמוֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶם אָבִיו"** (שָׁם פָּסוּק ח"י).

עַכְשָׁו יֵשׁ לוֹ מָקוֹם חָדָשׁ, הִגִּיעַ לְנַחַל גְּרָר. **"וַיַּחְפְּרוּ עַבְדֵי יִצְחָק בַּנָּחַל"** (שָׁם פָּסוּק י"ט). מַה זֶּה בַּנַּחַל? בַּנַּחַל שֶׁאָמַרְנוּ - נַחַל גְּרָר, וּמָצְאוּ שָׁם **"בְּאֵר מַיִם חַיִּים"** (שָׁם). **זֶה הַהֶבְדֵּל בֵּין בְּאֵר וּבֵין בּוֹר.** 'בְּאֵר' פֵּרוּשׁוֹ מַעְיַן מַיִם חַיִּים נוֹבְעִים, וּ'בּוֹר' זֶה מַשֶּׁהוּ אַחֵר, פֵּרוּשׁוֹ שֶׁיּוֹרְדִים שָׁם גְּשָׁמִים בִּימֵי הַחֹרֶף, מִתְמַלְּאִים הַבּוֹרוֹת מֵהַגְּשָׁמִים, וּבַקַּיִץ לוֹקְחִים וְלוֹקְחִים מֵהֶם עַד שֶׁהַבּוֹר מִתְיַבֵּשׁ. לָכֵן כָּתוּב: **"שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי, אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים, לַחֲצֹב לָהֶם בֹּארֹת, בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכִלוּ הַמָּיִם"** (יִרְמְיָה ב', י"ג). כָּתוּב 'בְּאֵרוֹת', וְלָמָּה קוֹרְאִים 'בּוֹרוֹת' כְּשֶׁהָאָלֶ"ף נָחָה [אֵינָהּ נִשְׁמַעַת]? כִּי אִם אַתָּה אוֹמֵר 'בְּאֵרוֹת', אָז מָה הֵם עָזְבוּ? עָזְבוּ 'בְּאֵר מַיִם חַיִּים' וְחָפְרוּ גַם כֵּן אוֹתוֹ דָבָר - בְּאֵר מַיִם חַיִּים. אֶלָּא הֵם חָפְרוּ 'בּוֹרוֹת'. הָיָה לָהֶם מַעְיָן, עָזְבוּ אֶת הַמַּעְיָן וְאָמְרוּ: בּוֹא נַעֲשֶׂה בּוֹרוֹת שֶׁמִּתְמַלְּאִים מִמֵּי גְשָׁמִים. זוֹ הָרָעָה הָרִאשׁוֹנָה. וְהָרָעָה הַשְּׁנִיָּה, שֶׁהַבּוֹרוֹת הָאֵלֶּה הֵם נִשְׁבָּרִים, הֵם לֹא יָכִילוּ אֶת הַמַּיִם. הַגֶּשֶׁם יוֹרֵד וְנִבְלָע בָּאֲדָמָה. אָז זֶה "תַּרְתֵּי לְרֵעוּתָא". זֶה פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק.

"וַיָּרִיבוּ רֹעֵי גְרָר עִם רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמָּיִם" (שָׁם פָּסוּק כ'). יִצְחָק אָבִינוּ לֹא אָהַב מְרִיבוֹת, כְּמוֹ אַבְרָהָם אָבִינוּ - "אַל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינְךָ, וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעֶיךָ כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ" (שָׁם י"ג, ח'). אֲפִלּוּ שֶׁהֵם גּוֹיִם, בִּשְׁבִיל מָה לָרִיב אַתֶּם? יֵשׁ לוֹ עוֹבְדִים רַבִּים, פּוֹעֲלִים וְכוּ', כְּדַאי לֹא לָרִיב. קָרָא לַבְּאֵר הַזֶּה 'עֵשֶׂק' וְהָלַךְ מִשָּׁם. **"וַיַּחְפְּרוּ בְּאֵר אַחֶרֶת, וַיָּרִיבוּ גַם עָלֶיהָ"** (בְּרֵאשִׁית כ"ו, כ"א) גַּם שָׁמָּה, וְקָרָא לָהּ שִׂטְנָה. הֶעְתִּיק מִשָּׁם אֶת מְקוֹמוֹ, עָזַב אוֹתָם קְצָת רָחוֹק, חָפַר בְּאֵר שְׁלִישִׁית וְקָרָא לָהּ רְחוֹבוֹת, אָמַר: עַכְשָׁו אֵין כָּאן מְרִיבוֹת, **"וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ, וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוֹבוֹת"** (שָׁם פָּסוּק כ"ב). לֹא מִיָּד, אֶלָּא אַחֲרֵי שֶׁרָאָה שֶׁהֵם עָזְבוּ אוֹתוֹ, קָרָא לָהּ שֵׁם. **"כִּי עַתָּה הִרְחִיב ה' לָנוּ וּפָרִינוּ בָאָרֶץ"** (שָׁם).

"וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע" (שָׁם פָּסוּק כ"ג). בַּסּוֹף עָזַב אֶת כָּל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעָבַר לִבְאֵר שֶׁבַע. **בִּבְאֵר שֶׁבַע יֵשׁ בָּהּ הַיּוֹם יְשִׁיבוֹת,** וְכָל זֶה בִּזְכוּת שֶׁאֲבוֹתֵינוּ דָרְכוּ בִּבְאֵר שֶׁבַע. אֵלֶּה שֶׁבָּנוּ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חָשְׁבוּ שֶׁיַּעֲשׂוּ אוֹתָהּ מְדִינָה חִלּוֹנִית לְגַמְרֵי. וְהִנֵּה יֵשׁ **אֲנָשִׁים חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה גַּם בְּאֵילַת! יֵשׁ תַּלְמוּדֵי תוֹרָה** וְהַרְבֵּה דְּבָרִים, בִּזְכוּת מִי? חוֹשְׁבִים שֶׁזֶּה בִּזְכוּת הָרַבָּנִים שֶׁנִּמְצָאִים שָׁם. **נָכוֹן, הָרַבָּנִים עָשׂוּ, אֲבָל יֵשׁ עוֹד סִבָּה.** (**הָרַבָּנִים הִצְלִיחוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הֲמוֹן בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה,** מָה שֶׁלֹּא הִצְלִיחוּ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת בָּעוֹלָם). **כִּי בְאֵילַת דָּרַךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ!** הוּא דָרַךְ שָׁם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ בְנֵי עָשָׂיו הַיּוֹשְׁבִים בְּשֵׂעִיר, מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיֹן גֶּבֶר" (דְּבָרִים ב', ח'). **וּבִבְאֵר שֶׁבַע גַּם כֵּן הָיוּ בָהּ אַבְרָהָם אָבִינוּ וְיִצְחָק אָבִינוּ וְיַעֲקֹב אָבִינוּ,** לָכֵן הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא קָדוֹשׁ **"וַיָּבוֹאוּ עַבְדֵי יִצְחָק וַיַּגִּדוּ לוֹ עַל אֹדוֹת הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפָרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָצָאנוּ מָיִם. וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה"** (שָׁם פְּסוּקִים ל"ב-ל"ג). לָמָּה קָרָא אוֹתָהּ "שִׁבְעָה"? יֵשׁ אוֹמְרִים עַל שֵׁם הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבְּעוּ אִישׁ לְאָחִיו (שָׁם פָּסוּק ל"א). אֲבָל יֵשׁ פֵּרוּשׁ אַחֵר שֶׁל **מהראנ"ח - רַבִּי אֵלִיָּהוּ בֶּן חַיִּים** שֶׁחִבֵּר סֵפֶר עַל הַתּוֹרָה (הָיוּ לוֹ חִדּוּשִׁים יָפִים מְאֹד, וְהוּא בֶן דּוֹרוֹ שֶׁל מָרָן [הַבֵּית יוֹסֵף]), וְאָמַר כְּלָל, **שֶׁאוֹמְרִים "כָּל" רַק עַל שְׁלוֹשָׁה,** וְעַל שְׁנַיִם לֹא אוֹמְרִים "כָּל" (וְיֵשׁ לָזֶה מָקוֹר בְּתוֹסָפוֹת (כְּתֻבּוֹת ח' ע"א)). וְלָכֵן כָּאן שֶׁכָּתוּב שֶׁיִּצְחָק חָפַר אֶת "כָּל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו", וְ"כָל" הַבְּאֵרוֹת זֶה לֹא פָחוֹת מִשְּׁלוֹשָׁה, אִם כֵּן חָפַר שְׁלֹשָׁה, וְאַחַר כָּךְ חָפַר אֶת: "עֵשֶׂק" "שִׂטְנָה" וּ"רְחוֹבוֹת", וְזֶה כְבָר שֵׁשׁ. וְאַחַר כָּךְ חָפַר אֶת הַבְּאֵר הַשְּׁבִיעִית, וְלָכֵן "וַיִּקְרָא אוֹתָהּ שִׁבְעָה" כִּי הִיא הַשְּׁבִיעִית [אַךְ עַיֵּן בַּחֻמָּשׁ 'בֵּית נֶאֱמָן' מָה שֶׁכָּתַב וְהֵעִיר בָּזֶה מָרָן רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל זצ"ל].

(בית נאמן גליון 283 אות י"ד, וגליון 484 אות ע והלאה)

לתרומות וחיזוק העלון הקדוש ← בנק דיסקונט סניף 128 מס' חשבון 703575